

Відгук

офіційного опонента доктора педагогічних наук, доцента,
професора кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету
імені Бориса Грінченка Желанової Вікторії В'ячеславівни
про дисертаційну роботу Чжао Юйсян

«Розвиток творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку
засобами ігрових художньо-педагогічних технологій», подану на здобуття
ступеня доктора філософії за спеціальністю

011 – Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта/ Педагогіка

Актуальність теми дисертаційної роботи. Інтеграція та глобалізація соціально-економічних та соціокультурних процесів, що відбуваються у світі й мають вплив на перспективи розвитку вітчизняної освіти, потребують глибокого переосмислення й докорінного оновлення системи початкової освіти. При цьому одним із векторів модернізації початкової школи є реалізація креативно зорієнтованої освіти, що є відносно новим напрямом вітчизняної педагогічної теорії та практики, який активно розвивається в сучасному науковому й освітньому просторі України. Ураховуючи специфічні особливості молодшого шкільного віку (образність та асоціативність мислення, розвинутість емоційно-чуттєвої сфери, схильність до творчості, фантазії, емоційну щирість, пізнавальну активність), варто відзначити сензитивність цього надто важливого етапу в житті людини в контексті розвитку творчих здібностей особистості, а також суттєвий розвивальний потенціал ігрових художньо-педагогічних технологій. Зазначені орієнтири початкової освіти задекларовано в таких нормативних документах, як-от: Концепція Нової української школи (2017 р.), Закон України «Про освіту» (2017 р.). Окреслені об'єктивні детермінанти зумовлюють необхідність обґрунтування, розробки й експериментальної верифікації моделі та педагогічних умов розвитку творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку засобами ігрових художньо-педагогічних технологій.

Отже є очевидним, що актуальність представленого дослідження знаходиться в контексті реалізації суспільних, науково-теоретичних й

практичних потреб у обґрунтуванні й впровадженні моделі та педагогічних умов розвитку творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку засобами ігрових художньо-педагогічних технологій.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дослідження затверджена Вченою Радою Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол № 2 від 26 вересня 2019 р.).

Наукова новизна одержаних результатів. Аналіз наукової новизни представленого дослідження дає підстави констатувати, що автором *вперше*: визначено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови розвитку творчих здібностей молодших школярів засобами ігрових художньо-педагогічних технологій; *розроблено* організаційно-педагогічну модель розвитку творчих здібностей молодших школярів засобами ігрових художньо-педагогічних технологій; *уточнено* сутність ключових понять дослідження, а саме: зміст понять «здібності», «творчі здібності молодших школярів», «ігрові художньо-педагогічні технології» «розвиток творчих здібностей молодших школярів засобами ігрових художньо-педагогічних технологій»; *поглиблено* уявлення про змістові характеристики компонентів розвитку творчих здібностей молодших школярів засобами ігрових художньо-педагогічних технологій; *подальшого розвитку набули* наукові положення щодо впровадження ігрових художньо-педагогічних технологій в процес розвитку творчих здібностей молодших школярів.

Найбільш суттєві результати дисертації акумулюються у наступних позиціях:

1. Здійснено міждисциплінарний аналіз феномену творчих здібностей особистості відповідно до феноменології філософії, психології, педагогіки.

2. Проаналізовано й уточнено сутність поняття «творчі здібності молодших школярів».

3. Проаналізовано психологічні особливості молодшого шкільного віку, на яких узасаднюється розвиток творчих здібностей. При цьому

з'ясовано особливості розвитку творчих здібностей у дітей з різними типами темпераменту.

4. Виокремлено образно-асоціативний, емоційно-чуттєвий і продуктивний структурні компоненти творчих здібностей молодших школярів.

5. Визначено когнітивний; сенсорно-естетичний; діяльнісно-естетичний критерії розвитку творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку. Схарактеризовано рівні розвитку творчих здібностей молодших школярів: високий, середній і низький.

6. Обґрунтовано й розроблено модель розвитку творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку засобами ігрових художньо-педагогічних технологій, що містить концептуально-цільовий, змістовий, технологічний, результативний компоненти.

Таким чином, суттєві науково-теоретичні результати Чжао Юйсян зумовили розробку доцільного й ефективного практичного доробку.

Практичне значення отриманих результатів полягає в їх достатній готовності до впровадження в сучасній початковій школі. Дисертантом розроблено методичні рекомендації «Розвиток творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку засобами ігрових художньо-педагогічних технологій: теорія і практика»; цикл занять із ознайомлення молодших школярів з художнім матеріалом за тематикою: «Подорож до майстерні художника», «Пензлик і його друзі», «Зустріч із олівцями», «Таємниця гуаші»; впроваджено систему психомоторних ігрових вправ («Я – сонце», «Я – дощ», «Я – хмаринка», «Я – листячко», «Я – квітка», «Я – метелик», «Я – рибка», «Я – пташка», «Я – кіт», «Я – зайчатко», «Я – ведмедик»).

Виокремлено педагогічні умови розвитку творчих здібностей молодших школярів, а саме: 1) педагогічне стимулювання розвитку творчих здібностей на основі особистісно зорієнтованого характеру взаємодії учителя з учнями; 2) застосування психолого-педагогічних технологій, що забезпечують самостійну активність учнів у процесі творчої діяльності.

Результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Собківського ліцею Дмитрушківської сільської ради Уманського району Черкаської області, Черкаської спеціалізованої школи I-III ступенів № 3, Мошнівської загальноосвітньої школи I-III ступенів Черкаської районної ради Черкаської області, Переяславської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 7, Чернігівської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 30, Кременецької загальноосвітньої школи I-III ступенів № 4 Кременецької міської ради Тернопільської області.

Апробація результатів дисертаційного дослідження здійснювалась на наукових, науково-практичних заходах різного рівня, зокрема: міжнародних: Сучасні тенденції та фактори розвитку педагогічних та психологічних наук (лютий 2018 року, м. Київ, Україна); Пріоритети розвитку педагогічних та психологічних наук у столітті XXI» (березень 2018 р., м. Одеса, Україна); Актуальні проблеми реформування системи виховання та освіти в Україні (квітень 2019 р., м. Львів, Україна); Психологія та педагогіка сучасності: проблеми та стан розвитку науки і практики в Україні» (серпень 2019 р., м. Львів, Україна); «Педагогіка образотворчого мистецтва: традиції, сьогодення, перспективи» (травень 2021 р., м. Київ, Україна); Актуальні проблеми освіти XXI століття» (травень 2021 р., м. Київ, Україна); всеукраїнських: «Науковий простір студента: пошуки і знахідки (березень 2018 р., м. Київ, Україна) «Науковий простір студента: пошуки і знахідки (березень 2019 р., м. Київ, Україна) «Науковий простір студента: пошуки і знахідки (березень 2020 р., м. Київ, Україна) «Науковий простір студента: пошуки і знахідки (березень 2021 р., м. Київ, Україна).

Повнота викладення матеріалу дисертації у наукових публікаціях.

Основні положення дисертаційної роботи повно висвітлено в 11 публікаціях автора (2 – у співавторстві), серед них 4 статті у провідних фахових виданнях України, 1 стаття у зарубіжному періодичному виданні,

4 публікації у матеріалах наукових та науково-практичних конференцій (1 – у співавторстві); 1 – монографія (у співавторстві); 1 методичні рекомендації.

Ступінь обґрунтованості наукових положень. Репрезентовані в дисертаційній роботі наукові положення, теоретичні висновки та практичні рекомендації є переконливими й обґрунтованими. Варто відзначити, що вони мають міждисциплінарний характер, тобто представлені відповідно феноменології філософії, педагогіки, психології. При цьому основною концептуальною ідеєю дисертації є положення про те, що специфіка художньо-творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку полягає у здатності до художньо-почуттєвого сприйняття, співпереживання, емоційної чуйності, естетичної емпатії, наявності творчої уяви, художньо-образного і асоціативного мислення, синестезії. Суголосно цій позиції «творчі здібності молодших школярів» трактуються автором як властивість, котра завдяки окресленим віковим особливостям є підґрунтям для творчої самореалізації в різних видах художньої діяльності.

Безперечним позитивом дисертації є опрацювання великого діапазону наукових праць, що надали можливість дисертанту обґрунтувати свої авторські позиції.

Достовірність отриманих Чжао Юйсян теоретичних та практичних розробок визначено за допомогою сучасних методів наукового дослідження із застосуванням методів математичної статистики й зумовлена логікою експериментального дослідження.

Структура та зміст дисертації, її завершеність та відповідність встановленим вимогам щодо оформлення. Представлена дисертаційна робота складається з анотації українською та англійською мовами, переліку умовних позначень, вступу, двох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (236 найменувань, із них 17 іноземною мовою), 17 додатків, 19 таблиць, 9 рисунків. Основний зміст дисертації викладено на 176 сторінках, загальний обсяг роботи становить 276 сторінок.

Варто відзначити, що структура дисертаційної роботи Чжао Юйсян є виваженою та доцільною. Загальна логіка роботи побудована за дедуктивним принципом. Від подання місткого теоретичного матеріалу щодо проблеми розвитку творчих здібностей особистості, зокрема, творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку, ігрових художньо-педагогічних технологій як засобу розвитку творчих здібностей учнів молодшого шкільного віку до обґрунтування й розробки організаційно-педагогічної моделі розвитку творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку засобами ігрових художньо-педагогічних технологій та умов її впровадження.

Загальні висновки є суголосними поставленим дисертантом завданням.

Загалом текст дисертації відповідає чинним вимогам щодо його оформлення.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Чжао Юйсян, висловимо деякі зауваження й побажання.

1. На нашу думку, підрозділ 1.1 поданої дисертації має дещо констатувально-описовий характер й потребує посилення його аналітичної складової.

2. У процесі розгляду творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку як психолого-педагогічної проблеми варто було б виокремити певні наукові напрями дослідження зазначеного феномену.

3. На наш погляд, було б доцільним у підрозділі 1.3 більш детально розкрити сутність і специфіку ігрових художньо-педагогічних технологій.

4. Вважаємо, що було б доцільним до поданих в концептуальному складнику моделі розвитку творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку наукових підходів додати суб'єктний методологічний підхід, оскільки у роботі кілька разів зазначаються атрибутивні характеристики суб'єктності особистості, а саме: активність, самостійність, спрямованість на саморозвиток, самореалізацію.

5. Маємо відзначити як менш вдалий якісний складник статистичного аналізу, що поданий дисертантом у експериментальній складовій дисертації.

Отже, висловлені зауваження засвідчують перспективи та відкритість досліджуваної проблеми і не зменшують позитивної оцінки дисертаційної роботи Чжао Юйсян.

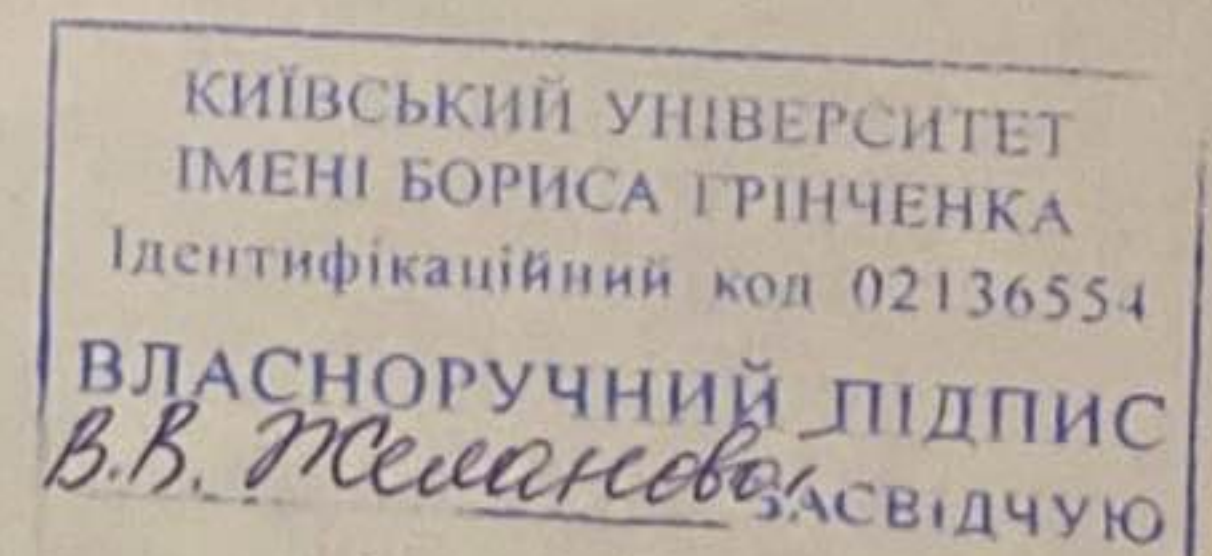
Загальний висновок. Дисертація на тему «Розвиток творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку засобами ігрових художньо – педагогічних технологій» є самостійною, завершеною науковою роботою, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року (zareestrovano в Міністерстві юстиції України 3 лютого 2017 р. за № 155/30023) та п.10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167), а її автор – Чжао Юйсян заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри теорії
та історії педагогіки
Київського університету
імені Бориса Грінченка

В.В. Желанова

проф. Михайлюк В.В.
Певденко Н.О.